

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 marca 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. po rozpatrzeniu wniosku z dnia 6 lutego 2017 roku odmówił S. R. prawa do emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił wymaganych 15 lat pracy w szczególnych warunkach ani 25 lat okresów składkowych i nieskładkowych. (decyzja – k. 20 akt ZUS)

W dniu 19 kwietnia 2017 roku S. R. złożył odwołanie od powyższej decyzji wnosząc o uznanie, że w okresie zatrudnienia w Odlewni (...) S.A. w K. od 2 maja 1979 roku do 31 marca 1995 roku pracował w warunkach szczególnych oraz o zaliczenie do ogólnego stażu pracy okresu praktyk zawodowych odbytych podczas nauki w latach 1972-1975 na warsztatach szkolnych w Zespole Szkół Nr (...) w K.. (odwołanie – k. 2)

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 27 kwietnia 2017 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie wywodząc jak w uzasadnieniu decyzji. (odpowieź na odwołanie – k. 8)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

S. R. urodził się w dniu (...). (okoliczność bezsporna)

W okresie od 1 września 1972 roku do 30 czerwca 1975 roku wnioskodawca był uczniem (...) Szkoły Zawodowej w K.. W okresie pierwszego roku nauki, oprócz zajęć lekcyjnych przewidzianych programem nauczania, dwa razy w tygodniu w wymiarze po 6 godzin dziennie odbywał na terenie szkoły praktyki w warsztatach, podczas których wykonywał strugarki oraz świadczył usługi, jakie szkoła podejmowała dla Fabryki (...) w K.. W drugim i trzecim roku nauki praktyki odbywały się trzy razy w tygodniu po 6 godzin dziennie. (zeznania świadków Z. P., T. K., przesłuchanie wnioskodawcy – e-protokół rozprawy płyta CD koperta k 74)

W okresie nauki w szkole wnioskodawca nie zawierał żadnej umowy o pracę ani ze szkołą ani z zakładami, na rzecz których szkoła wykonywała usługi. (zeznania świadków Z. P., T. K., przesłuchanie wnioskodawcy – e-protokół rozprawy płyta CD koperta k 74)

Nie otrzymywał z tego tytułu żadnego wynagrodzenia. (zeznania świadka T. K., przesłuchanie wnioskodawcy – e-protokół rozprawy płyta CD koperta k 74)

Prace wykonywane przez uczniów prowadzić miały do nauki zawodu, miały charakter praktyczno – dydaktyczny. (zeznania świadka T. K. – e-protokół rozprawy płyta CD koperta k 74)

W okresie od 2 maja 1979 roku do 31 marca 1995 roku wnioskodawca był zatrudniony w Odlewni (...) spółce z o.o. w K., od 2 stycznia 1984 roku - na stanowisku modelarza odlewniczego w metalu. (świadcstwo samokontroli, k 5-6, angaże k 7)

Powyższych ustaleń Sąd dokonał na podstawie powołanych dowodów z dokumentów, zeznań świadków i przesłuchania ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne.

W myśl art. 184 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2017 poz. 1383), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy tj. w dniu 1 stycznia 1999 r. osiągnęli:

1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat – dla mężczyzn oraz

2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Z treści zaś ust.2 powołanego przepisu wynika, że emerytura, o której mowa w ust.1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Według treści § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej „wymaganym okresem zatrudniania” uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn;

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Do przyznania emerytury konieczne jest aby wszystkie wskazane w cytowanych przepisach przesłanki zostały spełnione łącznie. Wnioskodawca musi zatem wykazać, że na dzień 1 stycznia 1999 r. miał wymagany staż ogólny (25 lat), staż pracy w warunkach szczególnych (15 lat). Musi ukończyć 60 lat oraz nie może być członkiem otwartego funduszu emerytalnego albo musi złożyć wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody państwa.

Bez kumulatywnego spełnienia powyższych warunków prawo do emerytury w oparciu o wskazane przepisy cytowanej ustawy, nie przysługuje.

Organ rentowy uznał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca nie ma wymaganego 25 - letniego okresu składkowego i nieskładkowego.

Wnioskodawca wniósł o zaliczenie do ogólnego stażu pracy okresu nauki od 1 września 1972 roku do 30 czerwca 1975 roku w (...) Szkole Zawodowej w K., podczas której odbywał zajęcia warsztatowe.

Zgodnie z treścią art.6 ust.2 pkt 3 cytowanej ustawy do okresów składkowych podlegają uwzględnieniu okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., ponieważ w tym czasie osoby te były objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Tak więc jeżeli młodociany odbywał naukę zawodu (praktyczną naukę zawodu) w zakładzie pracy, na podstawie umowy zawartej między nim a zakładem pracy, okres nauki zawodu podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. W takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a w związku z tym była za niego opłacana składka na ubezpieczenie społeczne.

Rozwiązania prawne przyjęte w powołanej wyżej ustawie stanowią kontynuację regulacji wprowadzonych ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), które miały na celu przywrócenie systemowi emerytalno-rentowemu jego ubezpieczeniowego charakteru. (...) tego celu służył m.in. podział stażu emerytalnego na okresy składkowe i nieskładkowe, jak również nadanie zasadniczego znaczenia okresom ubezpieczenia. Tylko niektóre okresy nieopłacania składek mogą być uwzględnione w stażu emerytalnym, a mianowicie te okresy absencji zawodowej, które znajdują uzasadnienie społeczne lub wynikały z konieczności honorowania praw nabytych.

Podstawowe rozróżnienie dotyczy zatem tego czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Ujmując to inaczej,

czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy nauczycielem młodocianego, a więc czy związek między nimi polegał na stosunku prawa pracy - nauki zawodu, czy na stosunku administracyjnym.

Stosunek zatrudnienia obejmował bowiem tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, obowiązanych do doksztalcania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. Wobec tego realizacja praktycznej nauki zawodu w takich szkołach, jak zasadnicze szkoły zawodowe i technika zawodowe (przewidziane w art. 1 pkt b i c uchwały nr 448 Prezydium Rządu z dnia 21 czerwca 1951 r. o ustroju szkolnictwa zawodowego), w których praktyczna nauka zawodu, gdy odbywała się poza warsztatami szkolnymi, w zakładach pracy, organizowana była na podstawie umowy zawieranej między szkołą a zakładem pracy i uczniowie wykonujący prace w ramach praktyki nie byli pracownikami tych zakładów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 1996 r., II URN 2/95, OSNAPIUS 1996 r. Nr 17, poz. 225).

Gdy jest mowa o warunkach zatrudnienia młodocianych obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., to w spornym okresie obowiązywała ustawa z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczania do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 ze zm.), w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 15 lipca 1961 r. o rozwoju systemu oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160), przy czym dokonana nowelizacja, która weszła w życie 21 lipca 1961 r., w sprawie nie ma znaczenia. W treści art. 3 ust. 1 tej ustawy przyjęto, że młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu:

- 1) nauki zawodu,
- 2) przyuczenia do określonej pracy,
- 3) odbycia wstępnego stażu pracy.

Na mocy art. 9 ust. 1 ustawy, zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu, w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Nauka zawodu młodocianego po myśli art.4 ust. 1 trwała zależnie od zawodu od 2 do 4 lat i kończyła się egzaminem. Art. 12 ust. 1 stanowił, że młodociani zatrudnieni przez zakłady pracy obowiązani byli do doksztalcania się do czasu ukończenia 18 lat życia z możliwością przedłużenia tego obowiązku o jeden rok. Według art. 12 ust. 3 młodociani zatrudnieni w celu nauki zawodu obowiązani byli do doksztalcania się w zakresie obranego zawodu. Z wydanego m.in. na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy rozporządzenia Ministra Oświaty z dnia 14 lutego 1959 r. w sprawie doksztalcania oraz kontroli nauki zawodu młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy(Dz.U. Nr 17, poz. 9), wynikało, że obowiązek doksztalcania się do czasu ukończenia 18 lat życia przez młodocianych zatrudnionych w zakładach pracy powinien być wykonywany przez uczęszczanie do zasadniczych szkół zawodowych dla pracujących i innych szkół zawodowych, ośrodków doksztalcania zawodowego i szkół ogólnokształcących oraz na kursy (§ 3).

Powyższe rozporządzenie zostało uchylone z dniem 1 stycznia 1975 roku, czyli z datą wejścia w życie Kodeksu pracy, regulującego kwestie zatrudnienia młodocianych.

W świetle powyższego rzeczą Sądu Okręgowego było wyjaśnienie, czy w okresie objętym sporem wnioskodawca miał status pracownika młodocianego.

Zaliczenie praktycznej nauki zawodu w latach 1972-1975 jest nieuzasadnione, ponieważ do stażu emerytalnego zalicza się okres zatrudnienia młodocianego, a nie okres nauki w zasadniczej szkole zawodowej.

Jak wynika z ustaleń Sądu wnioskodawca nie zawierał żadnej umowy o pracę, nie otrzymywał żadnego wynagrodzenia za wykonane w warsztatach szkolnych czynności, gdyż były one tylko praktyczno – dydaktycznymi zadaniami w ramach nauki szkolnej. Instruktor nauki zawodu czyli praktycznej nauki zawodu nie reprezentował pracodawcy jako

kierownik zakładu pracy i nie realizował jego zadań produkcyjnych, tylko program praktycznej nauki zawodu uczniów zasadniczej szkoły zawodowej.

Reasumując - przepisy ustawy emerytalnej zawierające katalog okresów składkowych i nieskładkowych, uwzględnianych przy ustalaniu stażu ubezpieczeniowego warunkującego prawo do emerytury lub renty oraz ich wysokość, nie przewidują możliwości uwzględnienia okresu edukacji na poziomie uzyskiwania podstawowych kwalifikacji zawodowych, a więc okresu nauki w szkole zawodowej, technikum czy liceum, nawet jeśli program nauki przewidywał także naukę zawodu, np. w warsztatach szkolnych.

Jeżeli młodociany odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy na podstawie umowy zawartej między nim a zakładem pracy, to okres praktycznej nauki zawodu podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. W takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniom społecznym, a w związku z tym była za niego opłacana składka na te ubezpieczenia. Podstawowe rozróżnienie dotyczy zatem tego, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą, czy nauczycielem młodocianego, a więc czy związek między nimi polegał na stosunku prawa pracy - nauki zawodu, czy na stosunku administracyjnym. Stosunek zatrudnienia obejmował bowiem tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, obowiązanych do dokończania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 marca 2016 r., III AUa 1000/15, opubl. L.)

Wynika z powyższego, że nie jest możliwe zaliczenie powyższego okresu nauki do okresu składkowego.

Wbrew twierdzeniu wnioskodawcy – okres tej nauki nie może być także zaliczony do okresu nieskładkowego stażu wnioskodawcy, określonego w art.7 cytowanej ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Niezależnie od powyższego wnioskodawca nie wykazał w niniejszym procesie okresu co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Złożone do akt sprawy kserokopie świadectwa samokontroli wskazuje, że stanowisko modelarza odlewniczego w metalu wnioskodawca objął od dnia 2 stycznia 1984 roku, a zatem do dnia rozwiązania stosunku pracy z Odlewnią (...) w K. – do 31 marca 1995 roku nie upłynął wymagany cytowanymi przepisami okres 15 lat pracy na tym stanowisku.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd na podstawie art.477¹⁴ § 1 k.p.c. Sąd oddalił odwołanie jako niezasadne.